

REGISTERBLAD

Namn och datum: Göran Nordin (981029), Leif Göthe och Oskar Norrgrann (990217)

Område av riksintresse för naturvård i Västernorrlands län

Områdesnummer: NRO22070

Områdesnamn: Rosjöområdet

Kommun: Sollefteå kommun

Kartblad: 20H SV

Läge: 20H3D0A4E

Area: 16 556 ha

Naturgeografisk region: 30a. Norrlands vågiga bergskulterräng med mellanborala skogsområden.

Kust/havsregion:

Regionindelning för sjöar och vattendrag:

Huvudavrinningsområde 38 Ångermanälven

Huvudavrinningsområde 36 Moälven

Agrara kulturlandskapsregioner:

Landskapsformer: Vågig bergskulterräng med relativ höjd över 100 meter.

Riksvärde

Gabbro, Rogenmorän, ås, kame, skvalränna, torrdal, dyner		
Myrkomplex	Nordlig mosse	Fauna
	Mad vid vattendrag	
Vattendrag	Fauna	

Värdeomdöme: Deglaciationslandskap nära HK med många geologiskt, vetenskapligt intressanta bildningar inom ett begränsat område. Här finns bland annat ablationsmorän av Rogentyp, en moräntyp som är ytterst ovanlig i Västernorrland. Området har stort pedagogiskt värde. Kläppsjögabbron (Långsjökullen) är unik genom förekomsten av primära magmatiska strukturer. Inom området finns tre mycket värdefulla och representativa våtmarksobjekt, Brännmyrorna-Spångmyra, Petterstjärnen och Stormyran. Dessa objekt utgörs delvis av variationsrikt myrkomplex med höga ornitologiska värden, mad vid vattendrag och nordlig mosse.

Kläppsjöbäcken är vattensystem med liten mänsklig påverkan, vilket innebär att det kan betecknas som ett naturvatten. Vattendraget ingår i ett av utterns (sårbar) kärnområden. I vattensystemet finns även den hänsynskrävande nattsländan *Hydropsyche saxonica*.

Huvudkriterier:

A Områden med framstående och/eller väl dokumenterade exempel på landskapstyper eller naturtyper eller kombinationer av naturtyper, som särskilt väl visar landskapets utveckling samt

processer och naturlig utveckling i olika ekologiska system såväl på land som i vattnet.

B. Väsentligen opåverkade områden

C. Områden med sällsynta naturtyper, hotade eller sårbara biotoper och arter

D. Område med mycket rik flora och fauna.

Stödkriterier: storlek, mångformighet, naturlighet, kontinuitet, representativitet, nyckelområde, raritet, säregenhet, forskningslokal (bergart), mineral

Förutsättningar för bevarande:

Inga vägbyggnationer bör tillåtas utan föregående länsstyrelsens prövning.

Förordnande om tillståndplikt för husbehovstäkt av naturgrus bör övervägas.

Bevarandet av våtmarkens värde kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner bör ej utföras.

Kläppsjöbäcken bevaras i och återställs till ett så naturligt miljötillstånd som möjligt.

- Vattenkvaliteten uppfyller fastställda miljökvalitetsmål för naturvatten

- Ingen vattenreglering och inga dikningar

- En tillräckligt bred skyddszon av träd och annan vegetation sparas längs stranden.

- Inga inplanteringar av främmande arter eller fiskstammar.

- Inga fiskutsättningar med undantag för genetiskt material från ursprungsbestånd.

- Biotopvård utförs på ett sådant sätt att vattenbiotopen återställs till så naturliga förhållanden som möjligt.

- Onaturliga vandringshinder för fisk och andra organismer elimineras. Vägövergångar är utförda så att uter kan passera obehindrat och att den naturliga botten i vattendraget bibehålls eller återställs

Säkerställande: Området är stort och rymmer vitt skilda skyddsintressen. Vad avser Kläppsjögabbbron kan exploateringsintresse föreligga. De enskilda skyddslokalerna/objekten finns spridda över Rosjöområdet. Inför ett ökat exploateringsintresse av gabbrobergarten måste området noggrant inventeras vad avser skyddsintressena. Inventeringsresultatet skall ligga till grund för en mer preciserad gränsdragning av riksobjektet och för bedömning av motstående intressen.

Klarlägg hur vattenekosystemet kan skyddas.

Områdets huvuddrag: Strax öster om Junsele i västra Ångermanland ligger detta större sammanhängande och förhållandevis oexploaterade område som, från ett brett geologiskt perspektiv, är ett mycket intressant.

Berggrunden består i huvudsak av gnejsgranit, Revsundsgranit och gråvackor. Långnäsberget består av gabbro, Kläppsjögabbbron. Den och motsvarande bildning vid Hoting utgör lagrade intrusioner vilka genom förekomsten av primära magmatiska strukturer och deras tillgänglighet är unika inte bara i vårt land utan även i ett större sammanhang. De tungmineral som anrikats i gabbromassivet håller höga halter av vissa metaller bl.a. platinagruppens element.

Terrängen i Rosjöområdet är starkt bruten och förhållandevis stora relativa höjdskillnader förekommer. De högsta bergstopparna når 400 meters nivå. Vid landisens avsmältning bildades en större isdämd sjö i nuvarande Kläppsjöbäckenet. Issjön, som dränerades mot öster, utgjorde klarningsbassäng för den isälv som mynnade i sjöns nordvästra del. Den torrlagda älvfåran i sydost (torrdal), de uppodlade sedimentmarkerna, åsnätet och delat norväst om Kläppsjön som mot norr övergår i en välformad superakvatisk åsbildning speglar detta händelseförlopp.

Den retirerande landisen öppnade efterhand nya dräneringsvägar mot väster för isälven. Flera skvalrännaliknande bildningar har därvid utbildats på Långnäsbergets nordslutning. Slutligen tömdes Kläppsjön mot väster.

I den långsamt retirerande/stagnerande isens spår avsattes i området vid Rosjön stora mängder morän som till bildningssätt och form kan liknas vid Rogenmorän.

Rosjöområdet södra del domineras av dödismorän. Söder om Rengsjön finns mäktiga spolnings-

och forsrännor. Deras lokalisering kan tyda på att isälven i norr till en börja delvis runnit ovanpå isen väster om Långnäsberget efter avlänkningslinjen mot väster. Den största forsrännan mynnar i ett av grovt material uppbyggt delta i nivå med HK. Isälven länkades av mot väster till nuvarande Ångermanälvens dalgång när tunnelmynningen låg strax väster om Tärnickberget. En större deltabildning med mäktiga dyner och en tydlig, långsträckt iskontakt finns norr om Edens by. Huruvida denna deltabildning har något samröre med den plötsliga omkastningen av isälvens lopp är oklart.

Knappt hälften av området är beläget under HK (högsta kustlinjen) som i dessa trakter beräknas ligga runt 250 m.ö.h. Fyra sjöar och många tjärnar finns inom området och dessa avvattnas mot väster till Ångermanälven genom Kläppsjöbäcken. De lågt liggande områdena är myrmarksdominerade. Inom fastmarksområdena är granen det vanligaste trädslaget. Uppodlade markområden förekommer sparsamt men finns vid Kläppsjö och Edens by.

Inom området finns tre mycket värdefulla och representativa våtmarksobjekt, Brännmyrorna-Spångmyra, Petterstjärnen och Stormyran. Dessa objekt utgörs av variationsrika myrkomplex med bl a strängflarkkärr, mad vid vattendrag och nordlig mosse. Myrarna har också höga ornitologiska värden.

Kläppsjöbäckens längd från Kläppsjön till Ångermanälven är 23 km och bäcken faller 53 meter på denna sträcka. Avrinningsområdet är 89 km² och består till största delen av skogsmark med en del våtmarker (15 %) och en liten andel öppen mark (1 %) och en sjöandel på 6 %. Vattendragens omgivningar består till lika delar av skogsmark och våtmarker med ett mycket litet inslag av öppen mark. Kläppsjöbäcken kan karakteriseras som en flack skogsbäck med betydligt till starkt färgat, näringsfattigt vatten med svag till god buffertkapacitet. Vattensystemet har tidigare utnyttjats flitigt, bl a har det flottats. I dag är bäcken relativt opåverkad och kan betraktas som ett naturvatten. Fiskfaunan i bäcken består av stensimpa, lake, elritsa och mört. Bäcken ingår i ett av utterns kärnområden. I vattensystemet finns även nattsländan *Hydropsyche saxonica*.

Anmärkningar: VMI-id: 20H1E02, 20H3D01, 20H4C02.

Referenser: Fözö I, 1980. Ådalen, Den geologiska utvecklingen vid slutet av istiden.

Länsstyrelsen i Västernorrland 1980.

Lundqvist, J., 1987: Beskrivning till jordartskartan över Västernorrlands län och förutvarande Fjällsjö k:n. Sveriges geologiska undersökning, ser. Ca nr 55.

Naturvårdsverket, 1994: Myrskydsplan för Sverige. Solna.

Länsstyrelsen i Västernorrland, 1994: Skyddsvärda våtmarker i Västernorrlands län. Härnösand.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län. Sjö- och vattendragsinventering. Opubl.